

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
STUDIÓW PODYPLOMOWYCH
„DOSKONALENIE SPECJALISTYCZNE Z TEOLOGII”,
ELBLĄG 2017–2020

W czerwcu 2020 roku zakończyły się w Elblągu Studia Podyplomowe „Doskonalenie specjalistyczne z teologii”. Studia te odbywały się w latach 2017–2020 i z wielu względów miały charakter pilotażowy. Przede wszystkim odbywały się po raz pierwszy w naszej diecezji i opierały się na autorskich założeniach programowych. Propozycja studiów skierowana była do absolwentów studiów magisterskich z teologii. Istotną rolę odgrywały tu oczekiwania bpa dra Jacka Jezierskiego, biskupa diecezji elbląskiej, który zaproponował by Wydział Teologii UWM włączył się w proces formacji stałej księży tej diecezji. Oferta dotyczyła zatem księży diecezji elbląskiej (ok. 10 roczników księży elbląskich na zasadzie obowiązkowej formacji stałej duchowieństwa). Studia były otwarte także dla księży innych diecezji (Olsztyn; Gdańsk), księży zakonnych, siostr zakonnych i świeckich nauczycieli religii i innych zainteresowanych osób. W perspektywie kościelnej były pomyślane jako gruntowne podyplomowe studium teologiczne umożliwiające uzyskanie stopni wewnątrzkościelnych (*licentiatu theologiae* i rok *ad doctoratum*). Podobne studia realizowane są z sukcesem m.in. przez Wydziały Teologiczne UMK w Toruniu (Toruń i Pelplin) oraz w UAM w Poznaniu.

1. ORGANIZATORZY

Jednostką prowadzącą studia był Wydział Teologii UWM w Olsztynie. Studia podlegały prorektorowi UWM zajmującemu się pionem studiów podyplomowych oraz nadzorowi finansowemu kustury uniwersytetu. Podstawę prawną do ich utworzenia stanowiła uchwała Senatu Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie nr 53 z dnia 16 grudnia 2016 r. Formalnym organizatorem studiów był zatem Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie. Jednak na kształt programu i bezpośrednie zarządzanie studiami miały wpływ jednostki organizacyjne i osoby związane z Wydziałem Teologii UWM, które działały w porozumieniu z biskupem elbląskim i strukturami diecezjalnymi.

2. ZAŁOŻENIA OGÓLNE STUDIÓW

W przygotowaniu głównych założeń korzystano przede wszystkim z doświadczeń Wydziału Teologicznego UMK w Toruniu oraz Wydziału Teologicznego UAM w Poznaniu. Program pilotażowej edycji studiów przygotował ks. dr hab. Marek

Karczewski, prof. UWM, pracownik Wydziału Teologii UWM, późniejszy kierownik studiów. Studia miały trwać sześć semestrów i prowadzić do uzyskania 30 pkt. ECTS. Przygotowanie studiów obejmowało przyporządkowanie poszczególnym przedmiotom efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych zgodnie ze wskazaniem Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego oraz opisem Polskiej Ramy Kwalifikacji. W ten sposób studia mogły odbyć się w oparciu o wymogi państwowe. Punktacja ECTS sprawiała, że studia te były rozpoznawalne również w systemie ogólnoeuropejskim. Sekretariat studiów prowadziła najpierw mgr Beata Żurawska, a następnie dr Sylwia Mikołajczak. Studia odbywały się w pomieszczeniach Wyższego Seminarium Duchownego w Elblągu. Ponieważ znakomitą większość słuchaczy studiów stanowili księża aktywni w duszpasterstwie parafialnym, po konsultacjach założono, że muszą one być dostosowane do ich trybu zajęć. Przyjęto, że dniem wykładowym będzie wtorek. Natomiast częstotliwość zajęć miała być dostosowana do specyfiki pracy kapłańskiej i układu roku liturgicznego. Program studiów zawierał trzy główne działy zagadnień oraz przedmioty związane z doskonaleniem warsztatu badań naukowych. Główne działy stanowiły: – zagadnienia teologiczne, prawne oraz pastoralne. Warsztat badań naukowych był rozwijany w ramach zajęć z metodologii badań naukowych oraz seminarium naukowego, które trwało 5 semestrów. Założono, że zajęcia poprowadzą głównie kompetentne osoby spośród kadry naukowej związanej z Wyższym Seminarium Duchownym w Elblągu.

3. PROGRAM SZCZEGÓŁOWY

W ramach studiów realizowano następujące wykłady i ćwiczenia:

Wykłady:

- ks. dr Zdzisław Bieg, *Aspekty prawno-kanoniczne działalności duszpasterskiej*
- ks. dr Wojciech Borowski, *Misja charytatywna Kościoła*
- ks. dr hab. Stefan Ewertowski, prof. UWM, *Wybrane zagadnienia z antropologii*
- ks. dr Zbigniew Grochowski, *Wybrane zagadnienia z teologii biblijnej*
- ks. prof. dr hab. Ryszard Hajduk, *Wybrane zagadnienia z teologii pastoralnej*
- ks. dr Krzysztof Kaoka, *Sakramentologia patrystyczna*
- ks. dr hab. Marek Karczewski, prof. UWM, *Metody interpretacji Pisma świętego*
- ks. dr Andrzej Kłódka, *Proces o unieważnienie małżeństwa*
- dr hab. Marta Kowalczyk, *Wielkie mistyczki Kościoła*
- ks. dr Dariusz Kulecki, *Wybrane zagadnienia teologiczno-moralne*
- ks. mgr Zbigniew Kulesz, *Psychologia pastoralna*
- ks. dr Waldemar Maliszewski, *Świadectwa pobożności maryjnej w dziejach Polski*
- ks. dr Sławomir Małkowski, *Dialog jako kategoria współczesnej antropologii*
- ks. prof. dr hab. Jacek Neumann, *Św. Klara z Asyżu. Charakterystyka duchowości II Zakonu*
- ks. mgr lic. Maciej Nowak, *Współczesne problemy prawno-kanoniczne*
- ks. dr Mariusz Ostaszewski, *Duszpasterstwo rodzin*

ks. dr Marcin Pinkiewicz, *Współczesna refleksja nt powołania kapłańskiego*
 ks. mgr lic. Andrzej Piotrowski, *Dobra doczesne Kościoła*
 ks. bp dr Wojciech Skibicki, *Wybrane zagadnienia z liturgii sakramentów*
 ks. mgr Andrzej Starczewski, *Ochrona zabytków architektury sakralnej*
 ks. dr Arkadiusz Śnigier, *Współczesne dylematy etyczno-moralne*
 ks. dr Piotr Towarek, *Dzieje i praktyka egzorcyzmu*
 ks. prof. dr hab. Jan Wiśniewski, *Święci Diecezji Elbląskiej*
 ks. dr Jacek Wojtkowski, *Kościół dialogu*
 ks. dr hab. Marek Żmudziński, prof. UWM, *Wybrane zagadnienia z apologetyki*

Ćwiczenia:

ks. dr Arkadiusz Dekański, *Formacja katechetyczna*
 ks. dr hab. Marek Karczewski, prof. UWM, *Metodologia pracy naukowej, seminarium naukowe*
 ks. dr Andrzej Kilanowski, *Formacja duszpasterska*
 ks. dr Mariusz Klimkowski, *Metodyka animacji grupy*
 ks. mgr lic. Józef Miciński, *Formacja kapłańska*
 mgr Marek Omieczynski, *Współczesna sztuka sakralna*
 ks. dr Marek Piedziewicz, *Media we współczesnym duszpasterstwie*
 ks. dr Grzegorz Puchalski, *Formy nowej ewangelizacji*

Wykłady realizowane były w dwóch trybach jako wykłady kierunkowe i specjalistyczne.

Program ramowy studiów obejmował:

Lp.	Typ zajęć	Liczba godzin	Ćwiczenia/ Seminarium	Forma zaliczenia	Punkty ECTS
Rok I – Semestr I					
1.	Wykład kierunkowy	7		Egzamin	0,5
2.	Wykład kierunkowy	7		Egzamin	0,5
3.	Wykład kierunkowy	7		Egzamin	0,5
4.	Wykład specjalistyczny	7		Zaliczenie	0,5
5.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
6.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
7.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
8.	Ćwiczenia		14	Zaliczenie	1
Razem semestr I		28	35		4,5
Rok I – Semestr II					
1.	Wykład kierunkowy	7		Egzamin	0,5
2.	Wykład kierunkowy	7		Egzamin	0,5
3.	Wykład specjalistyczny	7		Zaliczenie	0,5
4.	Wykład specjalistyczny	7		Zaliczenie	0,5
5.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
6.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
7.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5

Lp.	Typ zajęć	Liczba godzin	Ćwiczenia/ Seminaria	Forma zaliczenia	Punkty ECTS
8.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
9.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
10.	Seminarium		14	Zaliczenie	1
Razem semestr II		28	49		5,5
Razem rok I		56	84		10
Rok II – Semestr III					
1.	Wykład kierunkowy	7		Egzamin	0,5
2.	Wykład kierunkowy	7		Egzamin	0,5
3.	Wykład specjalistyczny	7		Zaliczenie	0,5
4.	Wykład specjalistyczny	7		Zaliczenie	0,5
5.	Wykład specjalistyczny	7		Zaliczenie	0,5
6.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
7.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
8.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
9.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
10.	Seminarium		14	Zaliczenie	1
Razem semestr III		35	42		5,5
Rok II – Semestr IV					
1.	Wykład kierunkowy	7		Egzamin	0,5
2.	Wykład kierunkowy	7		Egzamin	0,5
3.	Wykład specjalistyczny	7		Zaliczenie	0,5
4.	Wykład specjalistyczny	7		Zaliczenie	0,5
5.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
6.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
7.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
8.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
9.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
10.	Seminarium		14	Zaliczenie	1
Razem semestr IV		28	49		5,5
Razem rok II		63	91		11
Rok III – Semestr V					
1.	Wykład kierunkowy	7		Egzamin	0,5
2.	Wykład kierunkowy	7		Egzamin	0,5
3.	Wykład specjalistyczny	7		Zaliczenie	0,5
4.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
5.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
6.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
7.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
8.	Seminarium		14	Zaliczenie	1
Razem semestr V		21	42		4,5

Lp.	Typ zajęć	Liczba godzin	Ćwiczenia/ Seminaria	Forma zaliczenia	Punkty ECTS
Rok III – Semestr VI					
1.	Wykład kierunkowy	7		Egzamin	0,5
2.	Wykład specjalistyczny	7		Zaliczenie	0,5
3.	Wykład specjalistyczny	7		Zaliczenie	0,5
4.	Wykład specjalistyczny	7		Zaliczenie	0,5
5.	Wykład specjalistyczny	7		Zaliczenie	0,5
6.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
7.	Ćwiczenia		7	Zaliczenie	0,5
8.	Seminarium		14	Zaliczenie	1
Razem semestr VI		35	28		4,5
Razem rok III		56	70		9
Razem rok I–III		175	245		30

W sumie zrealizowano 175 godzin wykładów. Z tego 84 godz. stanowiły wykłady kierunkowe, natomiast 91 godz. – wykłady specjalistyczne. Zrealizowano 245 godz. ćwiczeń, z tego 70 godz. w ramach seminarium naukowego.

Zgodnie ze wzorcem zaczerpniętym ze wspomnianych Wydziałów Teologicznych w Toruniu i w Poznaniu w ramach studiów realizowanych w Elblągu istniała możliwość uzyskania stopnia licencjata z zakresie teologii (po dwóch latach studiów) oraz odbycia roku *ad doctoratum*. Uzyskanie licencjatu z teologii wiązało się z koniecznością spełnienia dodatkowych warunków zgodnie z zaleceniami przepisów kościelnych.

4. ABSOLWENCI

Po rekrutacji na początku października 2017 r. na liście słuchaczy znalazło się 47 osób. Spośród nich przeważającą część stanowili księża diecezji elbląskiej zobowiązani do udziału w formacji stałej duchowieństwa (40). Dodatkowo studia podjęły trzy osoby świeckie, trzech księży i kleryk WSD w Elblągu. Ustanowiono kilka funkcji, które miały charakter reprezentacyjny i organizacyjny. Seniorem słuchaczy studiów podyplomowych w Elblągu został ks. mgr Andrzej Wach. Pani mgr Agnieszka Głębocka pełniła funkcję zastępcy seniora. Sekretarzem samorządu był ks. mgr Piotr Radomski. Ks. mgr Jacek Białek pełnił funkcję skarbnika samorządu, natomiast ks. mgr Grzegorz Wala był przedstawicielem studentów ds. kontaktów z seminarium. Po pewnym czasie wprowadzono funkcję koordynatora ds. studenckich, którą objął ks. mgr Tomasz Śmigowski.

W wyniku różnych okoliczności liczba słuchaczy stopniowo ulegała zmianie. Ostatecznie pełne studia ukończyło 40 osób. 39 osób uzyskało licencjat kościelny, jednak nie wszystkie z nich ukończyły całość studiów. Wśród nich było 35 księży diecezji elbląskiej, jeden kapłan zakonny oraz trzy osoby świeckie. 34 księży uzyskało licencjat kościelny realizując zobowiązanie do formacji stałej. 16 osób spełniło warunki stawiane na roku *ad doctoratum* (III rok studiów) i uzyskało dodatkowo odpowiednie zaświadczenie firmowane przez Wydział Teologii UWM w Olsztynie

W sumie wszyscy absolwenci otrzymali świadectwo ukończenia studiów podyplomowych wydane przez rektora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Większość uzyskała stopień licencjata z teologii podwyższając swoje kwalifikacje zawodowe. Niektórzy ukończyli również przewidziany przez przepisy kościelne rok doktorski.

ZAKOŃCZENIE

Studia Podyplomowe „Doskonalenie specjalistyczne z teologii” realizowane w Elblągu przez Wydział Teologii UWM przeszły do historii. Nie mogłyby się jednak odbyć bez współpracy wielu osób. W punkcie początkowym potrzebę pogłębienia formacji stałej podnosił m.in. ks. dr Grzegorz Puchalski, ówczesny rektor WSD w Elblągu. W toku dyskusji ks. prof. dr hab. Jan Wiśniewski stał się orędownikiem idei, by dokształcanie było czymś więcej niż kurs i prowadziło do stopnia licencjata z teologii. Wszystkie to plany były by jednak niemożliwe do realizacji bez akceptacji ks. bpa dra Jacka Jezierskiego, biskupa elbląskiego oraz wsparcia organizacyjnego ks. dr. hab. Marka Żmudzińskiego, prof. UWM, dziekana Wydziału Teologii UWM w Olsztynie. Decyzja o włączeniu dziesięciu roczników księży diecezji elbląskiej do studiów podyplomowych była kluczowa dla ich zaistnienia. Korzystano z gościnności Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Elbląskiej w Elblągu. Z drugiej strony Wydział Teologii UWM starał się umożliwić jak najbardziej optymalne odbycie studiów przez połączenie ich z możliwością uzyskania naukowych stopni kościelnych. Olbrzymia większość słuchaczy z tych szans skorzystała. Ewentualne braki w organizacji studiów należy powiązać z ich pilotażowym charakterem. W ostatecznym rozrachunku wydaje się, że należy ocenić je bardzo pozytywnie. Niech mi wolno będzie, jako kierownikowi studiów wyrazić podziękowanie wszystkim, którzy je tworzyli. Wszystkim wykładowcom, pracownikom sekretariatu studiów oraz studentom składam serdeczne podziękowanie. W szczególności tym, którzy z zaangażowaniem włączyli się w osobiste doskonalenie specjalistycznej wiedzy teologicznej.

*Ks. dr hab. Marek Karczewski, prof. UWM
Wydział Teologii UWM w Olsztynie
Wyższe Seminarium Duchowne w Elblągu*